

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Καθαριστές και καθαρίστριες εργάζονται σε όλους τους κλάδους και σε κάθε είδους εργασιακούς χώρους, από ξενοδοχεία μέχρι νοσοκομεία και από εργοστάσια μέχρι αγροκτήματα. Εργάζονται εντός και εκτός των κτιριακών εγκαταστάσεων, αλλά και σε δημόσιους χώρους. Δουλεύουν συχνά τη νύχτα ή πολύ νωρίς το πρωί, πολλές φορές μάλιστα μόνοι τους. Τους συναντούμε σε κάθε είδους περιβάλλον και το έργο που επιτελούν είναι ιδιαίτερα σημαντικό¹.

Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας είτε απασχολούνται απευθείας από τον εργοδότη τους και εργάζονται στις εγκαταστάσεις του είτε εργάζονται σε χώρο τον οποίο διευθύνει τρίτος. Μπορεί να απασχολούνται από δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, ή μπορεί να είναι αυτοαπασχολούμενοι. Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας μπορούν επίσης να απασχολούνται από κάποιον εργολάβο και να εργάζονται σε διάφορους χώρους κατά τη διάρκεια της εβδομάδας. Οι υπηρεσίες καθαριότητας, είτε στο πλαίσιο εργολαβιών είτε παρεχόμενες σε βιομηχανικούς χώρους, είναι ένας κλάδος με κύκλο εργασιών αξίας πολλών εκατομμυρίων ευρώ ο οποίος απασχολεί εκατομμύρια εργαζόμενους σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Οι περισσότεροι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας είναι γυναίκες και εργάζονται υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης. Ένα σημαντικό ποσοστό των εργαζομένων προέρχεται από εθνοτικές μειονότητες². Η κινητικότητα του προσωπικού είναι γενικά υψηλή, λόγω της ιδιαίτερα πρόσκαιρης φύσης της απασχόλησης και των μικρής διάρκειας συμβάσεων ορισμένου χρόνου³. Παρά τις δυσκολίες που ενδεχομένως προκαλούν τα συγκεκριμένα μοντέλα απασχόλησης, οι βλάβες που υφίστανται οι εργαζόμενοι στον κλάδο της καθαριότητας μπορούν και πρέπει να προλαμβάνονται.

Σχετικά με το παρόν ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο

Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας προσδιορίζονται καλύτερα βάσει των καθηκόντων που επιτελούν παρά ως ξεχωριστός κλάδος ή ομάδα. Στα συνήθη καθήκοντα περιλαμβάνονται ο καθαρισμός επιφανειών – σφουγγάρισμα, ξεσκόνισμα, σκούπισμα με αναρρόφηση, στίλβωση δαπέδων και επιφανειών εργασίας – και η τακτική καθαριότητα κατοικιών. Παρότι στις εργασίες καθαρισμού είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται και καθήκοντα όπως ο καθαρισμός παραθύρων και οδών, το παρόν ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο επικεντρώνεται στην πρόληψη των κινδύνων που διατρέχουν οι μισθωτοί εργαζόμενοι που παρέχουν υπηρεσίες γενικής καθαριότητας.

Το παρόν ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο αποσκοπεί στην ενημέρωση των εργοδοτών, των προϊσταμένων, των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους, ιδίως δε στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕπ), σχετικά με τους κινδύνους της παροχής υπηρεσιών καθαριότητας και για τους τρόπους

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

πρόληψης των κινδύνων αυτών. Επισημαίνεται ότι δεν είναι δυνατή η κάλυψη όλων ανεξαιρέτως των θεμάτων, καθώς οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας απασχολούνται σε όλα τα είδη χώρων εργασίας. Οι αναγνώστες πρέπει να συμβουλευονται τη σχετική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους και, σε περίπτωση αμφιβολιών, να ζητούν τη συνδρομή των αρμόδιων φορέων.

Πώς και γιατί οι εργαζόμενοι στον κλάδο της καθαριότητας τραυματίζονται χρησιμοποιώντας τον εξοπλισμό τους;

Οι εργαζόμενοι στον κλάδο της καθαριότητας χρησιμοποιούν ευρύ φάσμα εξοπλισμού, όπως σκούπες, βούρτσες, κάδους, ξεσκονιστήρια, ξεσκονόπανα, μηχανές με περιστροφικούς δίσκους, ατμοκαθαριστές, σκαμπό, σκάλες, μηχανές τριψίματος, μηχανές στεγνώματος και μηχανές αναρρόφησης στερεών και υγρών. Οι πηγές κινδύνου που συνδέονται με τον συνηθέστερα χρησιμοποιούμενο εξοπλισμό καθαρισμού συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Εξοπλισμός	Πηγή κινδύνου
Σφουγγαρίστρες και βούρτσες	Υπερβολικό τέντωμα, άβολες στάσεις, επαναλαμβανόμενες κινήσεις Ολισθήματα και παραπατήματα κατά το υγρό σφουγγάρισμα Χημικές πηγές κινδύνου από τα διαλύματα καθαρισμού Εισπνοή σκόνης κατά το σκούπισμα
Κάδοι	Ολισθήματα και παραπατήματα Χειρωνακτικός χειρισμός – ανύψωση βαρέων αντικειμένων
Σκάλες και σκαμπό	Υπερβολικό τέντωμα Πτώσεις από ύψος Χειρωνακτικός χειρισμός
Ξεσκονόπανα και ξεσκονιστήρια	Υπερβολικό τέντωμα, άβολες στάσεις, επαναλαμβανόμενες κινήσεις Χημικές πηγές κινδύνου – έκθεση σε μέσα στίλβωσης και διαλύματα καθαρισμού Εισπνοή σκόνης κατά το στεγνό ξεσκόνισμα
Μηχανές τριψίματος με περιστροφικούς δίσκους και μηχανές στίλβωσης	Υπερβολικό τέντωμα, επαναλαμβανόμενες κινήσεις, μεγάλη δύναμη Κραδασμοί Ολισθήματα – όταν οι μηχανές χρησιμοποιούνται για υγρό καθαρισμό Παραπατήματα – συρόμενα στο δάπεδο καλώδια Χημικές πηγές κινδύνου από τα διαλύματα

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

	καθαρισμού Χειρωνακτικός χειρισμός – ο εξοπλισμός μπορεί να είναι βαρύς και η μεταφορά του δυσχερής εντός του ίδιου κτιρίου ή από χώρο σε χώρο Ηλεκτροπληξία
Μηχανές αναρρόφησης	Άβολες στάσεις, ώθηση/έλξη, επαναλαμβανόμενες κινήσεις Παραπατήματα – συρόμενα στο δάπεδο καλώδια Θόρυβος Εισπνοή σκόνης κατά την εκκένωσή τους Ηλεκτροπληξία
Ατμοκαθαριστές	Άβολες στάσεις, επαναλαμβανόμενες κινήσεις Παραπατήματα – συρόμενα στο δάπεδο καλώδια Εγκαύματα από τον ατμό Ηλεκτροπληξία

Μυοσκελετικές παθήσεις – ένα μεγάλο πρόβλημα

Σύμφωνα με μελέτες, οι μυοσκελετικές παθήσεις (ΜΣΠ) αποτελούν τη σημαντικότερη αιτία απουσίας των εργαζόμενων στον κλάδο της καθαριότητας από την εργασία τους⁴. Οι εργασίες καθαρισμού προκαλούν σωματική καταπόνηση και αποτελούν εργασία υψηλής έντασης. Περίπου 80 % των εργασιών καθαρισμού εκτελούνται χειρωνακτικά με εργαλεία που δεν τροφοδοτούνται από κάποια πηγή ισχύος, όπως για παράδειγμα, το ξεσκόνισμα, το σκούπισμα και το σφουγγάρισμα⁵. Πολλές από τις εργασίες αυτές απαιτούν τέντωμα, επαναλαμβανόμενες κινήσεις, άβολες στάσεις, μεγάλη δύναμη, και προκαλούν καταπόνηση μεγάλης έντασης στα κάτω άκρα, στοιχεία που συμβάλλουν στο σύνολό τους στην εμφάνιση μυοσκελετικών παθήσεων. Ακόμη και ο πιο απλός εξοπλισμός, όπως οι σφουγγαρίστρες, πρέπει να εξετάζεται όσον αφορά τις απαιτήσεις που εμπεριέχει η χρήση του για τον εργαζόμενο στον κλάδο της καθαριότητας. Σημαντικές ενδείξεις μυοσκελετικών προβλημάτων στο χώρο εργασίας είναι, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες:

- αυξημένες απουσίες λόγω ασθένειας
- αναφορά πόνου και ενοχλήσεων από τους εργαζόμενους στον κλάδο της καθαριότητας
- αναφορά προβλημάτων από τους εκπροσώπους σε θέματα ασφάλειας/ εκπροσώπους των εργατικών σωματείων
- εργαζόμενοι που προσαρμόζουν οι ίδιοι τον εξοπλισμό τους
- απροθυμία εκτέλεσης ορισμένων εργασιών.

Όταν εμφανίζονται προβλήματα, οι εργοδότες πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη περαιτέρω βλαβών στους εργαζομένους, αλλά ενδείκνυται πολύ περισσότερο η προορατική δράση του εργοδότη μέσω του εντοπισμού και της αντιμετώπισης των κινδύνων πριν από τον τραυματισμό ή την πρόκληση βλάβης σε έναν εργαζόμενο.

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Τα συμπτώματα ενδέχεται να εμφανισθούν ξαφνικά ή σταδιακά. Στα αρχικά συμπτώματα περιλαμβάνονται:

- μυρμήγκιασμα και μούδιασμα
- μεγάλης και μικρής διάρκειας πόνοι
- μυϊκοί σπασμοί
- πρήξιμο και ερεθισμός.

Οι σοβαρές περιπτώσεις μυοσκελετικών παθήσεων μπορούν να προκαλέσουν μόνιμη αναπηρία. Οι εργαζόμενοι πρέπει να αναφέρουν τα συμπτώματα όσο το δυνατόν νωρίτερα, ώστε να υποβληθούν σε άμεση ιατρική θεραπεία για τη βελτίωση της κατάστασής τους και την επάνοδο στην εργασία τους το συντομότερο δυνατόν, χωρίς κίνδυνο επανεμφάνισης του προβλήματος.

Νομοθεσία

Σε όλα τα κράτη μέλη υπάρχουν νόμοι για την προστασία των εργαζομένων. Πολλοί από τους νόμους αυτούς απορρέουν από τις ευρωπαϊκές οδηγίες,ⁱ οι οποίες θεσπίζουν ελάχιστες προδιαγραφές προστασίας, και θεσπίζουν απαιτήσεις για την προστασία των εργαζομένων καθώς και για τον τρόπο επίτευξης της προστασίας. Στις βασικές οδηγίες περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

- **οδηγία-πλαίσιο (οδηγία 89/391/ΕΟΚ)** σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία·
- **οδηγία για τους χώρους εργασίας (89/654/ΕΟΚ)** σχετικά με τα μέτρα που αποβλέπουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας για τη διασφάλιση υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας και υγείας·
- **οδηγία για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού κατά την εργασία (89/655/ΕΟΚ)** σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους.

Πρόληψη τραυματισμών και ατυχημάτων

Το πρώτο βήμα για την πρόληψη των τραυματισμών και των ατυχημάτων που προκαλούνται, μεταξύ άλλων, από τον εξοπλισμό εργασίας των εργαζομένων στον κλάδο της καθαριότητας είναι ο εντοπισμός των κινδύνων μέσω της κατάλληλης εκτίμησης κινδύνου. Οι κατευθυντήριες αρχές οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου μπορούν να χωριστούν σε μια σειρά βημάτων.

ⁱ Πρόσβαση στο σύνολο της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών που αναφέρονται στο παρόν, σε όλες τις επίσημες γλώσσες παρέχεται στη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu>

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Βήμα 1: Προσδιορισμός των πηγών κινδύνου καθώς και των ατόμων που απειλούνται από αυτές

Αναζήτηση στον εργασιακό χώρο των παραγόντων εκείνων οι οποίοι θα μπορούσαν να προκαλέσουν βλάβη, και προσδιορισμός των εργαζομένων οι οποίοι μπορεί να εκτίθενται σε κάποια πηγή κινδύνου.

Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται από τους εργαζομένους στον τομέα της καθαριότητας εμφανίζει μεγάλη ποικιλία -από έναν απλό κάδο και μια σφουγγαρίστρα έως περιστροφικές βούρτσες και εποχούμενες μηχανές τριψίματος/στεγνώματος. Η εργασία μπορεί να είναι απαιτητική και υψηλής έντασης και ενδέχεται να συνεπάγεται την έκθεση σε πηγές κινδύνων και σε κινδύνους, όπου περιλαμβάνονται:

- χειρωνακτικός χειρισμός – οι εργαζόμενοι στον κλάδο της καθαριότητας καλούνται συχνά να μεταφέρουν βαριά και δύσχρηστα αντικείμενα, όπως έπιπλα και εξοπλισμό καθαρισμού, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει πόνους στους μυς και στην πλάτη·
- η εργασία σε άβολες στάσεις, το υπερβολικό τέντωμα και η εκτέλεση επαναλαμβανόμενων καθηκόντων μπορούν να είναι παράγοντες εμφάνισης μυοσκελετικών παθήσεων – ενός μεγάλου εύρους προβλημάτων που επηρεάζουν τους μυς, τους συνδέσμους και τα νεύρα·
- καταπόνηση υψηλής έντασης στα κάτω άκρα, η οποία προκαλεί κόπωση, ενοχλήσεις, πρήξιμο και πόνο στα πόδια·
- ολισθήματα και παραπατήματα – υγρό σφουγγάρισμα δαπέδων και συρόμενα στο δάπεδο καλώδια·
- έκθεση σε κραδασμούς στα χέρια και στους βραχίονες από δονητικό εξοπλισμό συνήθους χρήσης, όπως οι περιστροφικές μηχανές·
- έκθεση σε θόρυβο – ανάλογα με το επίπεδο της έκθεσης, ο θόρυβος που παράγεται από ορισμένα είδη εξοπλισμού καθαρισμού, όπως οι βιομηχανικές μηχανές αναρρόφησης, μπορεί δυνητικά να προκαλέσει βλάβες·
- έκθεση σε χημικές ουσίες – ορισμένα διαλύματα καθαρισμού που χρησιμοποιούνται σε μηχανές μπορούν να αποτελούν πηγή κινδύνου·
- ατυχήματα από την επαφή με μηχανές – ηλεκτροπληξία από ελαττωματική ηλεκτρική συσκευή ή πηγές κινδύνου που συνδέονται με τις μηχανές· για παράδειγμα, τραυματισμοί στα χέρια από παγίδευση σε μηχανές·

Βήμα 2: Εκτίμηση των κινδύνων και καθορισμός προτεραιοτήτων

Υπολογισμός των πηγών κινδύνου (της σοβαρότητάς τους, της πιθανότητάς τους κ.λπ.) και καθορισμός προτεραιοτήτων με βάση τη σοβαρότητα κάθε κινδύνου. Είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα σε οποιαδήποτε δράση στοχεύει στην εξάλειψη ή την πρόληψη των κινδύνων. Όταν εξετάζονται οι κίνδυνοι για τους εργαζομένους, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον η πολυμορφία του εργατικού δυναμικού θέτει ορισμένους εργαζομένους σε

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

αυξημένο κίνδυνο. Για παράδειγμα, μπορούν όλοι οι εργαζόμενοι να καταλάβουν τις προφορικές ή/και γραπτές οδηγίες;

Βήμα 3: Λήψη αποφάσεων σχετικά με προληπτική δράση

Προσδιορισμός των κατάλληλων μέτρων ώστε οι κίνδυνοι να εξαλειφθούν ή να τεθούν υπό έλεγχο, λαμβανομένης υπόψη της πολυμορφίας του εργατικού δυναμικού. Για παράδειγμα, μπορούν να προσαρμοσθούν οι ώρες εργασίας ώστε να βοηθηθούν οι εργαζόμενοι που δυσκολεύονται με ορισμένες βάρδιες;

Βήμα 4: Ανάληψη δράσης

Θέσπιση μέτρων πρόληψης και προστασίας μέσω ενός σχεδίου που θα καθορίζει προτεραιότητες (το πιθανότερο είναι να μην μπορούν να διευθετηθούν αμέσως όλα τα προβλήματα) και καθορισμός του ποιος κάνει τι και πότε, πότε πρέπει να ολοκληρωθεί μια διαδικασία και ποια μέσα διατίθενται ώστε τα μέτρα να τεθούν σε εφαρμογή.

Οι εργασίες καθαριότητας εκτελούνται συχνά σε αντικοινωνικές ώρες της ημέρας, νωρίς το πρωί ή αργά τη νύχτα, και οι εργαζόμενοι ενδέχεται να εργάζονται μόνοι. Τα μέτρα που θεσπίζονται πρέπει να περιλαμβάνουν ενέργειες για την ελαχιστοποίηση του τραυματισμού σε περίπτωση ατυχήματος ή άλλου συμβάντος. Πώς θα βοηθηθεί ένας εργαζόμενος σε περίπτωση ατυχήματος;

Βήμα 5: Παρακολούθηση και αναθεώρηση

Η εκτίμηση πρέπει να αναθεωρείται ανά τακτά διαστήματα, ώστε να διασφαλίζεται η ενημερότητά της. Πρέπει να αναθεωρείται όποτε προκύπτουν σημαντικές αλλαγές στον οργανισμό ή ως αποτέλεσμα των πορισμάτων έρευνας σχετικά με κάποιο ατύχημα ή παρ' ολίγον ατύχημα.

Όπου είναι δυνατό, οι κίνδυνοι για τους εργαζομένους πρέπει να εξαλείφονται, για παράδειγμα μέσω της αντικατάστασης επικίνδυνων ουσιών με ουσίες των οποίων η χρήση είναι ασφαλέστερη. Πολλές από τις επιπτώσεις που συνδέονται με τις πηγές κινδύνου λόγω εξοπλισμού, οι οποίες περιγράφονται ανωτέρω, μπορούν να ελαχιστοποιηθούν μέσω ελέγχου των κινδύνων που εντοπίζονται κατά τη διαδικασία εκτίμησης κινδύνου. Οι έλεγχοι μπορούν να περιλαμβάνουν την επιλογή κατάλληλου εξοπλισμού για κάθε εργασία καθαρισμού.

Δύο περιπτωσιολογικές μελέτες για την πρόληψη των βλαβών

Περιπτωσιολογική μελέτη – παροχή εξοπλισμού κατάλληλου για όλους τους εργαζομένους

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Εργασία

Οι εργαζόμενοι καθαριότητας σε έναν οργανισμό σφουγγαρίζουν για περίπου δύο ώρες την ημέρα διαφορετικούς χώρους, όπως για παράδειγμα, διαδρόμους, κουζίνες, λουτρά.

Πρόβλημα

Οι ψηλότεροι καθαριστές ανέφεραν συχνά στον εκπρόσωπο για θέματα υγείας και ασφάλειας πόνους στους ώμους και στην πλάτη. Απέδιδαν τους πόνους αυτούς στο σκύψιμο που απαιτεί η εργασία του σφουγγαρίσματος, για τον καθαρισμό κάτω από τραπέζια και καρέκλες, καθώς και στην ίδια την κίνηση του σφουγγαρίσματος.

Εικόνα 1: Υγρός καθαρισμός με σφουγγαρίστρα

Εκτίμηση του κινδύνου και εξεύρεση λύσης

Τα σημαντικότερα προβλήματα που εντοπίστηκαν ήταν τα εξής:

- σκύβοντας για να σφουγγαρίσουν κάτω από έπιπλα, οι εργαζόμενοι τεντώνονται πολύ προς τα εμπρός
- παρατηρήθηκε ότι οι εργαζόμενοι τεντώνονται προς τα εμπρός σε απόσταση άνω των 40 cm
- οι εργαζόμενοι πρέπει να τεντώνονται για να φτάσουν σε ορισμένα σημεία
- οι εργαζόμενοι αναγκάζονται συχνά να τοποθετούν τους ώμους τους σε άβολες στάσεις
- οι καθαριστές στρίβουν το σώμα τους όταν χρησιμοποιούν τη σφουγγαρίστρα.

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Εφαρμόσθηκε μια απλή λύση: στους ψηλότερους καθαριστές δόθηκαν σφουγγαρίστρες με μακρύτερες λαβές.

Αποτέλεσμα

- Οι εργαζόμενοι που χρησιμοποίησαν τις σφουγγαρίστρες με τις μακρύτερες λαβές δήλωσαν ικανοποιημένοι από τον τρόπο εκτέλεσης της εργασίας και ανέφεραν ότι ο πόνος στην πλάτη μειώθηκε.
- Η τοποθέτηση μιας λαβής μήκους 1,5m στη θέση της λαβής μήκους 1,2m επέτρεψε στους εργαζόμενους να διατηρούν τον κορμό τους σε πιο ευθυτενή στάση κατά την εργασία τους.
- Το υπεύθυνο για θέματα υγείας και ασφάλειας προσωπικό παρατήρησε ότι οι εργαζόμενοι είχαν πιο ευθυτενή στάση κατά την εργασία τους.
- Οι μακρύτερες λαβές είναι ελάχιστα πιο ακριβές.

Διδάγματα

- Η παροχή στους χρήστες εξοπλισμού ανάλογα με τις ανάγκες τους αποδείχθηκε πολύ αποτελεσματική για τη μείωση του πόνου, των ενοχλήσεων και των προβλημάτων στάσης του σώματος. Το ίδιο ισχύει για τους λιγότερο ψηλούς εργαζόμενους, οι οποίοι χρειάζονται λιγότερο μακριές λαβές σφουγγαρίστρας.
- Εναλλακτική λύση είναι η παροχή σφουγγαρίστρας με πτυσσόμενη λαβή. Η δυνατότητα αυτή προτείνεται από διάφορους κατασκευαστές. Οι μακρύτεροι σωλήνες (χρησιμοποιώντας επέκταση) μπορούν επίσης να περιορίσουν το σκύψιμο κατά τη χρήση της ηλεκτρικής σκούπας, ενώ παρατηρήθηκε ότι η παροχή εξοπλισμού με μακρύτερες λαβές μειώνει τους πόνους στην πλάτη κατά το σκούπισμα⁶.
- Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι εργαζόμενοι στον κλάδο της καθαριότητας γνωρίζουν πώς να χειρίζονται και να χρησιμοποιούν ορθά τον εξοπλισμό. Πρέπει να παρέχονται πληροφορίες και κατάρτιση στους εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων οδηγιών για τον τρόπο προσαρμογής του εξοπλισμού στις ιδιαίτερες ανάγκες των εργαζομένων.

Αφού επιλεγεί ο κατάλληλος εξοπλισμός για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλίζεται η ορθή συντήρησή του ώστε να μην δημιουργούνται πηγές κινδύνου, όπως υπερβολικοί κραδασμοί λόγω φθαρμένων δίσκων ή ηλεκτροπληξία λόγω φθαρμένων καλωδίων.

Περιπτωσιολογική μελέτη – συντήρηση εξοπλισμού

Εικόνα 2: Περιστροφική μηχανή καθαρισμού

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Εργασία

Ομάδα εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας εκτελεί καθημερινά εργασίες καθαρισμού δαπέδων με περιστροφικές μηχανές σε διάφορα μεγάλα καταστήματα λιανικής πώλησης.

Πρόβλημα

Οι περιστροφικές μηχανές καθαρισμού χρησιμοποιούνται στο χώρο εργασίας εδώ και πολλά χρόνια. Ορισμένοι εργαζόμενοι παραπονέθηκαν για μυρμηγκιάσματα στα χέρια και για μούδιασμα και άσπρισμα των δακτύλων μετά τη χρήση των μηχανών. Πρόκειται για συμπτώματα του συνδρόμου δόνησης χεριού-βραχίονα.

Εκτίμηση του κινδύνου και εξεύρεση λύσης

Όταν ελέγχθηκαν οι περιστροφικές μηχανές καθαρισμού, διαπιστώθηκε ότι διάφορα εξαρτήματά τους ήταν φθαρμένα και θεωρήθηκε ότι οι ενοχλήσεις που ένιωθαν οι εργαζόμενοι οφείλονταν στους κραδασμούς των μηχανών. Περαιτέρω έρευνα κατέδειξε ότι το πρόβλημα δεν περιοριζόταν στις περιστροφικές μηχανές καθαρισμού και διαπιστώθηκε ότι και άλλα μέρη του εξοπλισμού βρίσκονταν σε παρόμοια κακή κατάσταση.

Εξετάσθηκαν διάφορες λύσεις και αποφασίσθηκε να εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα συντήρησης, το οποίο περιελάμβανε τακτική επιθεώρηση και επισκευή του εξοπλισμού και αντικατάσταση των παλαιότερων εξαρτημάτων.

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

Δημιουργήθηκε σύστημα για την αναφορά προβλημάτων που αφορούν τον εξοπλισμό, ώστε οι εργαζόμενοι να λαμβάνουν σύντομα απάντηση σχετικά με το πότε θα ελεγχθεί, θα επισκευασθεί ή θα αντικατασταθεί ο εξοπλισμός.

Αποτέλεσμα

Τα περιστατικά συνδρόμου δόνησης χεριού-βραχίονα μειώθηκαν.

- Παρότι το αρχικό πρόβλημα συνδεόταν με ελαττωματικές περιστροφικές μηχανές καθαρισμού, το σύστημα συντήρησης και αναφοράς συμβάντων εφαρμόστηκε στο σύνολο του εξοπλισμού που χρησιμοποιούν οι καθαριστές.
- Οι καθαριστές ενημερώνονται σχετικά με τον αναμενόμενο χρόνο επιστροφής του εξοπλισμού, και λαμβάνονται μέτρα για την προσωρινή αντικατάσταση του εξοπλισμού που υποβάλλεται σε έλεγχο ή επισκευάζεται.
- Ο εξοπλισμός που υποβάλλεται σε κατάλληλη συντήρηση λειτουργεί καλύτερα και είναι πιθανό να δημιουργήσει λιγότερα προβλήματα στους χρήστες του όσον αφορά τον έλεγχο, τη λειτουργία, τους κραδασμούς και την ηλεκτρική ασφάλεια.

Διδάγματα

- Όπως κάθε είδος ηλεκτρικού εξοπλισμού, οι περιστροφικές μηχανές καθαρισμού πρέπει να υποβάλλονται τακτικά σε συντήρηση και έλεγχο. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι όλα τα εξαρτήματα του εξοπλισμού, όπως δίσκοι και βούρτσες, είναι ορθώς τοποθετημένα και σε καλή κατάσταση ώστε να μην απαιτείται χρήση υπερβολικής δύναμης για τη λειτουργία του εξοπλισμού⁷⁸.
- Είναι σημαντικό να υπάρχει τακτικό πρόγραμμα συντήρησης για τον προσδιορισμό των μηχανών, του εξοπλισμού και των εξαρτημάτων που χρειάζονται αντικατάσταση, βελτίωση ή επισκευή. Έτσι μειώνονται τα προβλήματα, όπως ο πόνος και οι ενοχλήσεις στους βραχίονες και στα χέρια, λόγω των υπερβολικών κραδασμών που οφείλονται σε κακή συντήρηση ή σε φθορά των εξαρτημάτων.
- Πρέπει να υπάρχει ένα εύχρηστο σύστημα αναφοράς των προβλημάτων του εξοπλισμού από τους καθαριστές, με ενσωματωμένες ενέργειες παρακολούθησης.

Οι εργοδότες υποχρεούνται βάσει της οδηγίας για τον εξοπλισμό στο χώρο εργασίας να μεριμνούν για την καλή συντήρηση του εξοπλισμού. Μπορεί να πραγματοποιείται ετήσια δοκιμή των ηλεκτρικών φορητών συσκευών για την αντιμετώπιση των γενικών ηλεκτρικών πηγών κινδύνου που συνδέονται με τον εξοπλισμό καθαρισμού, όπως οι μηχανές αναρρόφησης και οι περιστροφικές μηχανές⁹. Για τον εξοπλισμό υψηλού κινδύνου, όπως οι περιστροφικές μηχανές, όπου η φθορά των καλωδίων είναι σύνηθες

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

φαινόμενο,¹⁰ συνιστάται σύντομος οπτικός έλεγχος των ηλεκτρικών καλωδίων πριν από κάθε χρήση του εξοπλισμού.

Κατάλογος ελέγχου ενεργειών

Οι κατάλογοι ελέγχου είναι χρήσιμα εργαλεία προκειμένου να εξακριβώνεται η ύπαρξη πηγών κινδύνου ή η ανάγκη λήψης μέτρων. Ωστόσο, δεν είναι εφικτό να καλύπτουν όλες τις πτυχές ενός ζητήματος, και ενδέχεται να υπάρχουν ζητήματα που δεν καλύπτονται από έναν κατάλογο ελέγχου. Στον κατάλογο που ακολουθεί επισημαίνονται ορισμένα από τα βασικά θέματα που αφορούν τους εργαζομένους στον κλάδο της καθαριότητας.

- Διενεργήθηκε πρόσφατα εκτίμηση κινδύνου στην οποία λήφθηκαν υπόψη οι κίνδυνοι που πηγάζουν από τον εξοπλισμό εργασίας;
- Χρησιμοποιούνται κατάλληλα βοηθήματα, όπως σφουγγαρίστρες με μακριές λαβές για τους ψηλότερους καθαριστές;
- Παρέχεται στους καθαριστές ασφαλής και καλά συντηρημένος εξοπλισμός, όπως σκαμπό που τους επιτρέπει να καθαρίζουν σε υψηλά σημεία χωρίς να τεντώνονται;
- Παρέχεται επαρκής χρόνος για τις εργασίες, ώστε οι καθαριστές να χρησιμοποιούν τον εξοπλισμό εργασίας κατά τον ενδεδειγμένο τρόπο και με ασφάλεια;
- Οργανώνεται κατάλληλα οι εργασίες, ώστε οι καθαριστές να διαθέτουν επαρκή χρόνο ανάπαυσης;
- Είναι ο παρεχόμενος εξοπλισμός κατάλληλος και εύχρηστος;
- Υπάρχει κίνδυνος να ξεκινήσουν κάποια μηχανήματα (που καθαρίζονται ή που χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό) κατά λάθος;
- Διενεργήθηκε εκτίμηση κινδύνου του χειρωνακτικού χειρισμού;
- Οι εργαζόμενοι είναι υποχρεωμένοι να ανασηκώνουν ή να μεταφέρουν βαρύ εξοπλισμό;
- Γνωρίζει το προσωπικό πώς να ανασηκώνει τον εξοπλισμό με ασφάλεια και πώς να χρησιμοποιεί τον εξοπλισμό ορθά;
- Αγοράζεται εξοπλισμός καθαρισμού χαμηλών κραδασμών;
- Προστατεύονται κατάλληλα τα επικίνδυνα μέρη των μηχανών;
- Υποβάλλεται σε συντήρηση και έλεγχο ο ηλεκτρικός εξοπλισμός καθαρισμού;
- Διενεργήθηκαν εκτιμήσεις σχετικά με τις χημικές ουσίες καθαρισμού;
- Έχουν θεσπισθεί διαδικασίες ώστε να διασφαλίζεται η μη ανάμιξη των χημικών ουσιών καθαρισμού;
- Έχουν επισημανθεί με σαφήνεια οι χημικές ουσίες καθαρισμού ώστε να προσδιορίζονται οι πηγές κινδύνου;
- Χρησιμοποιούν οι εργαζόμενοι χημικές ουσίες σε μορφή που ενέχει μεγαλύτερους κινδύνους για την υγεία, για παράδειγμα, εναιωρήματα ή σκόνες, αντί χημικών ουσιών σε υγρή ή κοκκώδη μορφή;
- Ενημερώθηκαν οι εργαζόμενοι για τους κινδύνους που προκαλούνται στην υγεία τους από τις χημικές ουσίες τις οποίες χρησιμοποιούν κατά την εργασία τους;

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

- Είναι διαθέσιμα τα δελτία δεδομένων ασφάλειας στους εργαζόμενους και στους εκπροσώπους τους;
- Παρέχεται στους εργαζόμενους, χωρίς οικονομική επιβάρυνση, κατάλληλος ατομικός εξοπλισμός προστασίας, όπως γάντια;
- Όπου απαιτείται ατομικός εξοπλισμός προστασίας, υπάρχει εποπτεία ώστε να διασφαλίζεται ότι χρησιμοποιείται κατάλληλα και αντικαθίσταται όπως απαιτείται;
- Έχουν θεσπισθεί διαδικασίες που να εξασφαλίσουν την ασφάλεια των καθαριστών που εργάζονται μόνοι τους;

Βιβλιογραφία

- European Agency for Safety and Health at Work, *Healthy Workplace Initiative checklist on cleaning*
http://hwi.osha.europa.eu/ra_tools_checklists/service_sector/checklist_cleaning
- Health & Safety Executive *Manual handling – solutions you can handle*, HSG115 ISBN 0 7176 0693.
- International Labour Organization, 'International hazard datasheets on occupation – cleaner (industrial premises)',
<http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/cis/products/hdo/htm/cleaner.htm>
- European Agency for Safety and Health at Work, E-fact 16 - Hazards and risks leading to work-related neck and upper limb disorders (WRULDs), 2007
<http://osha.europa.eu/publications/e-facts/efact16>
- European Agency for Safety and Health at Work, E-fact 15 - Work – related musculoskeletal disorders (MSDs) and the pace of work, 2007,
<http://osha.europa.eu/publications/e-facts/efact15>
- European Agency for Safety and Health at Work, E-fact 14 - Hazards and risks associated with manual handling in the workplace, 2007,
<http://osha.europa.eu/publications/e-facts/efact14>
- European Agency for Safety and Health at Work, E-fact 11 - European legal requirements relating to work-related musculoskeletal disorders (MSDs), 2007, <http://osha.europa.eu/publications/e-facts/efact11>
- European Agency for Safety and Health at Work, E-fact 9 - Work-related musculoskeletal disorders (MSDs): an introduction, 2007,
<http://osha.europa.eu/publications/e-facts/efact09>
- European Agency for Safety and Health at Work, Factsheet 73 - Hazards and risks associated with manual handling of loads in the workplace, 2007, <http://osha.europa.eu/publications/factsheets/73>
- European Agency for Safety and Health at Work, Factsheet 72 - Work-related neck and upper limb disorders, 2007,
<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/72>

Εξοπλισμός εργασίας, εργαλεία και καθαριστές

- European Agency for Safety and Health at Work, Factsheet 71 - Introduction to work-related musculoskeletal disorders, 2007, <http://osha.europa.eu/publications/factsheets/71>

Παραπομπές

¹ European Federation of Cleaning Industries, *The Cleaning Industry in Europe*, An EFCI Survey Edition 2006 (Data 2003) <http://www.feni.be>

² European Federation of Cleaning Industries, *The Cleaning Industry in Europe*, An EFCI Survey Edition 2006 (Data 2003) <http://www.feni.be>

³ Mormont, M., *Institutional representativeness of trade unions and employers' organisations in the industrial cleaning sector*, Université Catholique de Louvain, Institut des Sciences du Travail, Project number VC/2003/0451, 146 pp. http://www.trav.ucl.ac.be/recherche/pdf%202002/2001%2012%20LPS_final.pdf

⁴ Rick Goggins, 'Hazards of cleaning – strategies for reducing exposure to ergonomics risk factors', *Professional Safety*, March 2007.

⁵ Rupesh Kumar, Shrawan Kumar, 'Musculoskeletal risk factors in cleaning occupations – A literature review', *International Journal of Ergonomics*, 2007.

⁶ Health & Safety Executive, *Caring for cleaners – guidance and case studies on how to prevent musculoskeletal disorders*, HSG234, ISBN 0 7176 2682 2, 2003.

⁷ Health & Safety Executive, *Caring for cleaners – guidance and case studies on how to prevent musculoskeletal disorders*, HSG234, ISBN 0 7176 2682 2, 2003.

⁸ R. A. Haslam, H. J. Williams, 'Ergonomic considerations in the design and use of single disc floor cleaning machines', *Applied Ergonomics*, Vol. 30, p. 391-399, 1999.

⁹ Website pat-testing.info, *Pat testing information and portable appliance testing information – legal requirements*, <http://www.pat-testing.info/legal.htm>

¹⁰ R. A. Haslam, H. J. Williams, 'Ergonomic considerations in the design and use of single disc floor cleaning machines', *Applied Ergonomics*, Vol. 30, p. 391-399, 1999.